

Det tyske forbundsdagsvalg 2021

af stud.soc. Asger Bjerregaard Christiansen og generalsekretær, ph.d. Lars Bangert Struwe

Indledning

Tysklands politiske landskab er under massiv forandring, og udfaldet af det kommende valg d. 26. september 2021 er på nuværende tidspunkt umuligt at forudse. De tre største partier CDU, SPD og Die Grünen placerer sig i front, og de tre partier adskiller sig markant fra hinanden især på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område.

Tysklands rolle som militærudøvende nation splitter vælgerne og partierne, og med en nationalhistorie præget af krigstraumer, splittelse og genforening er dette emne ikke til at overse i valgkampen. Tysklands vej mod en "normalisering" af forsvars- og sikkerhedspolitikken kan observeres i partiernes holdninger, og Tysklands ansvar angående international fred og stabilitet kan ikke negligeres.

De store partier har gennem de seneste år alle accepteret dette ansvar, men har forskellige opfattelser af, hvordan Tyskland bør håndtere dette ansvar.¹ Dette kommer især til udtryk i forbindelse med Tysklands deltagelse i internationale operationer, ligesom det også gælder overvejelser om hvilke stater, Tyskland skal samarbejde med på det forsvarspolitiske område.²

Hvem er partierne? - de tre store...

Die Grünen

Die Grünen har rødder tilbage til borgerretighedspartiet Bündnis 90 fra det tidligere Østtyskland, og er det mest venstreorienterede af de tre partier. Partiet har stort fokus på økologi, social bæredygtighed og klima, og partiets popularitet har været stigende de seneste år.

CDU

Det kristendemokratiske konservative parti CDU har været regeringsdannende siden 2005 og har med Angela Merkel i spidsen været et stærkt og stabilt parti. CDU har skabt struktur og kontinuitet, men har samtidig fået kritik for ikke at være progressivt nok. CDU's politik har generelt været præget af det markante slogan "Keine Experimente" - ingen eksperimenter. Sloganet blev kreeret i årene efter 2. Verdenskrig af CDU's stifter og tidligere forbundskansler Konrad Adenauer, og bliver selv i dette års valgkamp benyttet af CDU, ligesom det indgår i partiets valgplakater.³

---

¹ ["Towards a Normalisation of German Security and Defence Policy: German Participation in International Military Operations" p. 2, ARENA Centre for European Studies, Arena Working Papers WP02/10.](#)

² ["CDU's Laschet says Germany must uphold NATO commitments" \(2021\), Deutsche Welle.](#)

³ ["Haseloff und Keine Experimente: CDU Startet Plakatkampagne" \(2021\), Die Zeit Online.](#)

SPD

Det socialdemokratiske parti SPD placerer sig også på venstrefløjen, men dog tættere på midten, og er blandt verdens første socialdemokratiske partier og Tysklands ældste formelle parti.⁴ Partiet har siden 2005 været det næststørste parti i Tyskland, men har stået i skyggen af CDU. SPD oplevede i 1917 at blive splittet i to fraktioner grundet, at partiet ikke kunne opnå en entydig holdning til sit forsvars- og sikkerhedspolitiske standpunkt.⁵ Dette understreger tydeligt vigtigheden af dette emne i tysk politik, og er også i dette års valgkamp et vigtigt emne.

Partiernes holdninger til forsvars- og sikkerhedspolitik

Emne	Die Grünen	SPD	CDU
<u>Opbakning og syn på NATO</u>	NATO bør revideres, da forsvarsalliancen ikke er særlig brugbar, men modsat er "farlig og absurd" ⁶	Støtter NATO	Støtter NATO, og anser fællesskabet som en stærk sikkerhedsalliance
<u>NATO's 2%- målsætning af BNP til forsvarsbudget</u>	Ikke en prioritet at indfri	Ikke en prioritet at indfri	Skal absolut indfries
<u>Anvendelse af militære styrker</u>	NATO skal benytte en Task-Based Approach til missionerne	Militæroperationer skal kun foregå i samspil og fælles med andre stater i fredsøjemed	Støtter det tyske militær som en integreret del af NATO-fællesskabet
<u>Oprettelse af en europæisk forsvarsdimension⁷</u>	Nej! Til gengæld skal en europæisk sikkerhedsunion oprettes	Ja - En europæisk forsvarsdimension skal oprettes som et fælles fredsskabende projekt	Ja - På sigt skal EU oprette en europæisk forsvarsdimension ⁸

⁴ ["The SPD: Germany's Oldest Political Party" \(2017\), Deutsche Welle.](#)

⁵ "Who Were the German Independent Socialists? The Leipzig City Council Election of 6 December 1917" p. 425 (1992), Cambridge University Press.

⁶ ["German election - Where do political parties stand on foreign policy and security?" \(2017\), Deutsche Welle.](#)

⁷ Begrebet europæisk forsvarsdimension er i denne fremstilling valgt som overordnet samlebetegnelse for at angive betydningen af tankerne bag. Læses originaltekster, kan man støde på begreber, som oversat til dansk lyder europahær, europæisk forsvars- og militærstyrke el.lign.

⁸ ["Positionspapier zur Europäisierung der Streitkräfte" \(2014\), SPD.](#)

CDU - Christlich Demokratische Union Deutschlands

CDU oplever en markant faldende tilslutningen, og forklaringen kan især findes ved Angela Merkels tilbage-trækning fra kanslerposten efter 16 år.⁹

Armin Laschet har overtaget positionen som partiformand, og partiets værdier og stabilitet står fast.

På forsvarsområdet vil Armin Laschet sikre, at Tyskland indfrier sine internationale forpligtelser og dermed leve op til 2%-kravet af BNP på forsvarsudgifter - i overensstemmelse med NATO's målsætning. NATO-samarbejdet er af høj prioritet for CDU, og benyttes som en klar manifestation i valgkampen, da det står i skarp kontrast til rivalen Annalena Baerbock fra Die Grünen.

CDU anser USA som værende Tysklands vigtigste partner og samtidig den vigtigste aktør i forbindelse med international sikkerhed og forsvarspolitik.

Bündnis 90/Die Grünen

Die Grünen var frem til 1999 en pacifistisk bevægelse, men har siden ændret holdning til konceptet af militærbenyttelse.¹⁰

Partiet har i de seneste år udtalt, at NATO bør revideres og ændres, men at der dog er nogle positive aspekter i at have en forsvarsalliance. Partiet ønsker derfor i stedet et sikkerhedspolitisk samarbejde mellem OSCE-landene, hvor både EU, Rusland og USA m.fl. kan samarbejde og oprette en "fredszone".¹¹ Ifølge Annalena Baerbock er NATO's nuværende form "absurd", og konstruktionen resulterer i, at forsvarsalliancen ikke er særlig brugbar. En "Task-Based Approach" bør i stedet implementeres, og i modsætning til CDU ønsker Die Grünen ikke at indfri NATO's 2%-målsætning af BNP til forsvarsbudgettet. Ifølge Annalena Baerbock er den kolde krig overstået, og dermed er 2%-målsætningen ikke længere nødvendig.¹²

SPD - Sozialdemokratische Partei Deutschlands

SPD omtaler sig selv som værende *Die Friedenspartei Deutschland* - Tysklands fredsparti. Partiet går ind for internationale fredsbevarende operationer udarbejdet af NATO samt FN og gerne med tysk deltagelse.¹³ SPD placerer sig i en unik position, hvor forsvaret og NATO støttes, men hvor Tysklands tilknytning til krig skal mindskes. Tysklands våbeneksport skal ifølge SPD pålægges restriktioner, og Willy Brandts *détente policies* omhandlende fælles kooperativ sikkerhed og samarbejde skal videreføres på internationalt niveau for at undgå væbnede konflikter.¹⁴ SPD's kanslerkandidat Olaf Scholz har ikke intentioner om at indfri NATO's 2%-målsætning af BNP til forsvarsbudgettet.¹⁵

⁹ [Forbundskansler Angela Merkels CV på forbundskanslerembedets officielle hjemmeside, Die Bundeskanzlerin.](#)

¹⁰ ["German election - Where do political parties stand on foreign policy and security?" \(2017\), Deutsche Welle.](#)

¹¹ ["The future is green. Alliance 90/The greens: Party Program and Principles", p. 126 \(2021\), Die Grüne.](#)

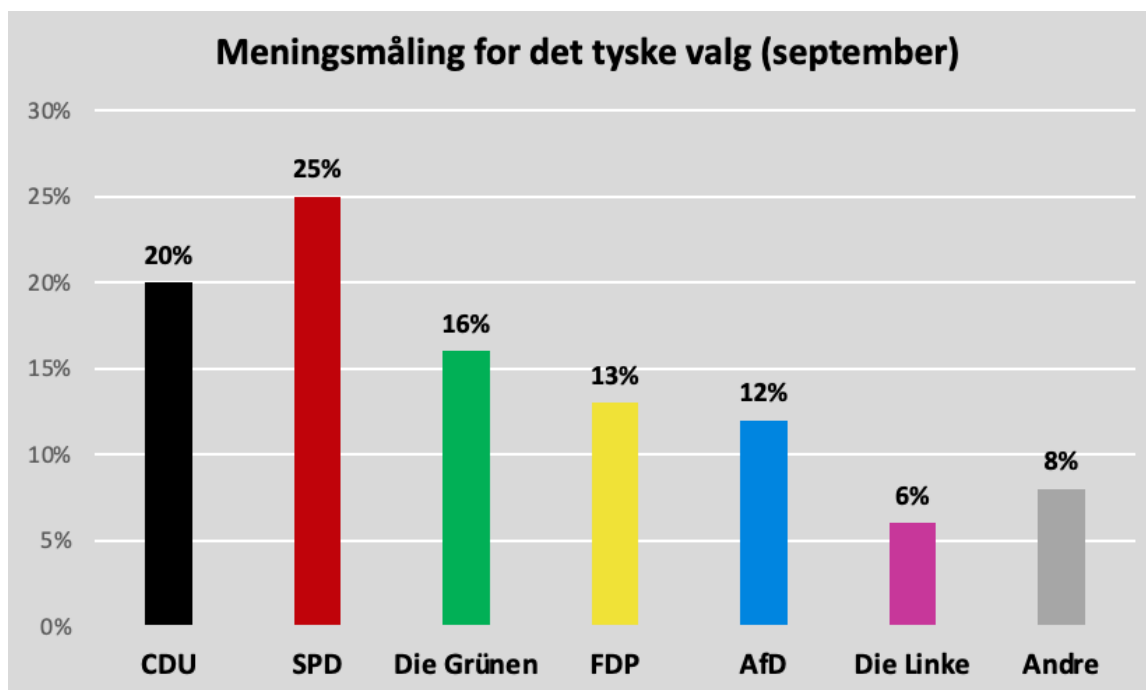
¹² ["The future is green. Alliance 90/The greens: Party Program and Principles", p. 126 \(2021\), Die Grüne.](#)

¹³ ["Aus Respekt Vor Deiner Zukunft. Das Zukunftsprogramm Der SPD", p. 64 \(2021\), SPD.](#)

¹⁴ ["Hamburg Programme - Principal guidelines of the Social Democratic Party of Germany", p. 11 \(2007\), SPD.](#)

¹⁵ ["CDU's Laschet says Germany must uphold NATO commitments" \(2021\), Deutsche Welle.](#)

Mulige koalitions partnere i en kommende tysk forbundsregering¹⁶

Da det kommende valg forventeligt bliver tæt, vil de tre store partier muligvis forsøge at forme en koalitionsregering med et mindre parti for at opnå flertal. Det siddende regeringsparti CDU er i de seneste meningsmålinger faldet i popularitet, og partiet oplever mindre vælgeropbakning, end SPD. Hvis ikke CDU vil miste magten, skal en koalitionsregering sandsynligvis dannes, og de små partier kan med andre ord blive udfaldsgivende for hvilket parti, som bliver regeringsdannende. Derfor er det også aktuelt at undersøge, hvilke partier der ønsker at samarbejde med hinanden og dermed indgå i en regeringsdannende konstellation. Da de forsvars- og sikkerhedspolitiske spørgsmål er så skelsættende blandt de tyske vælgere, kan dette emne blive altafgørende. Partierne FDP, AfD (Alternative für Deutschland) og Die Linke oplever stigende vælgertilknøytning, og bør tages seriøst i valgkampen, da de kan blive de nødvendige stemmer til en regeringsdannelse.

Hvad er en koalitionsregering?

En koalitionsregering er en regering, der består af flere partier. Det kaldes også en flerpartiregering.

Kilde: Folketingets leksikon¹⁷

¹⁶ ["Germany's kingmaker, the FDP, is preparing to return" \(2021\), Deutsche Welle.](#)

¹⁷ ["Koalitionsregering", Folketingets Leksikon \(hjemmesiden besøgt 21. september 2021\).](#)

FDP - Freie Demokratische Partei

Det liberale parti FDP med Christian Lindner i spidsen placerer sig på højrefløjen, og står for privatisering og liberalisering af de tyske samfund. Digitalisering er blandt partiets mærkesager, og ifølge Christian Lindner en nødvendighed, da Tyskland ikke kan leve op til nationens store potentiale uden forbedringer på dette område.¹⁸

FDP er blandt kritikerne af CDU's "Keine Experimente"-tilgang, og mener, at digitalisering er "en ny start" og en nødvendighed for Tyskland. Lindner udviser fuld støtte til NATO-alliancen, og ønsker at indfri 2%-målsætningen på forsvarsbudgettet.

Partiet har tidligere både indgået i delstatskoalitioner med SPD, Die Grüne og CDU, men det forventes, at FDP bedst kan indgå i en koalition med SPD til dette valg.

Tyskland har brug for en frisk start (...) Vi tror på vores lands store potentiale...

Kilde: FDP¹⁹

AfD - Alternative für Deutschland

AfD placerer sig på den yderste højrefløj, og nynazistiske grupperinger har løbende tilsluttet sig det fremadstormende parti. Dette har udløst en decideret sikkerhedstrussel, og den tyske efterretningstjeneste for indenrigsanliggender, Bundesamt für Verfassungsschutz, som er underlagt det tyske indenrigsministerium, har dele af partiet under skarpt opsyn og monitorering.²⁰

Armin Laschet har udtalt, at han under ingen omstændigheder vil samarbejde med AfD.

AfD må anses for at være et stort parti, som dog befinder sig uden mulige koalitions partnere.²¹

På det forsvars- og sikkerhedspolitiske område er AfD positive omkring NATO-samarbejdet, og ønsker at styrke det tyske militær. NATO's 2%-målsætning til forsvarsbudgettet vil ifølge AfD blive indfriet.²²

---

¹⁸ ["FDP - Viel Zu Tun" \(2021\), FDP.](#)

¹⁹ ["FDP - Viel Zu Tun" \(2021\), FDP.](#)

²⁰ ["Fachinformation: Teilorganisationen der Partei "Alternative für Deutschland" \(AfD\)" \(2021\), Bundesamt für Verfassungsschutz.](#)

²¹ ["German CDU leader says 'firewall' against far right will hold firm" \(2021\), The Guardian.](#)

²² ["Manifesto for Germany. The Political Programme for the Alternative for Germany", p. 29 \(2016\), AfD.](#)

---

*CDU skal gøre det klart,
at vi ikke vil tale med dem,
vi vil ikke samarbejde med dem,
vi vil ikke indgå i en koalition med dem (...)
Vi vil ikke samarbejde med dem - på noget niveau...*

Kilde: CDU²³

Die Linke

Die Linke er et socialistisk parti med rødder tilbage til kommunistpartiet SED²⁴, som placerer sig på den yderste venstrefløj. Partiet har stort fokus på klima, menneskerettigheder og internationalt samarbejde, men ønsker at Tyskland forlader NATO-samarbejdet.²⁵ Partiet arrangerer ofte protester mod NATO, og anser USA som værende en af verdens primære sikkerhedstrusler, hvorfor partiet ikke ønsker at have et forsvarssamarbejde med landet. Ifølge partiet anser NATO Rusland og Kina som værende alliansens fjender, hvilket er en præmis, Die Linke ikke accepterer. Partiet anser den nuværende NATO-konstellation som værende en imperialistisk magtkamp, som det tager klar afstand fra.²⁶ Partiet ser i stedet et stort samarbejdspotential for Tyskland med både Rusland og Kina på det forsvars- og sikkerhedspolitiske niveau.²⁷

---

*NATO skal opløses.
I det mindste
skal Tyskland forlade den militære struktur af den militære alliance...*

Kilde: Die Linke²⁸

---

²³ ["German CDU leader says 'firewall' against far right will hold firm" \(2021\), The Guardian](#)

²⁴ ["Etappen der Parteigeschichte der Linken" \(2021\), Bundeszentrale für Politische Bildung.](#)

²⁵ ["Internationale Politik" \(2021\), Die Linke.](#)

²⁶ ["Zeit zu handeln: Für soziale Sicherheit, Frieden und Klimagerechtigkeit!" \(2021\), Die Linke.](#)

²⁷ ["Wahlprogramme im Vergleich - Was die Parteien außenpolitisch wollen Wahlprogramme im Vergleich" \(2021\), Das Erste, Tagesschau, ARD.](#)

²⁸ ["Wahlprogramme im Vergleich - Was die Parteien außenpolitisch wollen Wahlprogramme im Vergleich" \(2021\), Das Erste, Tagesschau, ARD.](#)

Konklusion

Ifølge meningsmålingerne vinder SPD sandsynligvis valget, hvilket vil resultere i et skift i tysk forsvars- og sikkerhedspolitik.

Som selvudråbt "fredsparti" vil SPD kun indgå i militæroperationer i fredsøjemed, og partiet vil derudover kun sende tyske soldater afsted, hvis de samarbejder med soldater fra andre allierede stater. Dette vil i praksis resultere i, at tyske soldater ikke sendes på militære missioner udarbejdet af Tyskland som stat, men derimod kun sendes på internationale missioner udarbejdet i fællesskab med andre allierede stater.

SPD vil umiddelbart forsøge at gå længere med idéen om fællesskab på forsvarsområdet, da partiet ønsker at skabe en fælles europæisk forsvarsdimension. Dette har CDU indtil nu ellers været modstander af. Hvis dette bliver realiseret, vil EU blive knyttet endnu stærkere sammen på det forsvars- og sikkerhedspolitiske niveau, og SPD vil dermed have garanteret at det nationale bliver dæmpet, og det internationale bliver forøget.

© Atlantsammenslutningen
Frederiksberg Slot den 22. september 2021

Redaktion: Cand.jur. Niels-Ole Mannerup